

Moed om nabij te zijn

Areopagus heeft een indringende vraag op tafel gelegd, namelijk die naar de hand van God in de geschiedenis. Deze vraag is nog niet zo gemakkelijk te beantwoorden. Niet alleen doordat we in een gesecculariseerde samenleving leven, waar geloof en weten twee gescheiden werelden zijn. Ook theologisch is het een lastige vraag. Zeker als protestanten weten we maar al te goed dat natuur en genade niet samenvallen. Laat staan God en het lot. Bovendien vallen theologen die de hand van God in de geschiedenis menen te moeten duiden heel snel in de 'zie-je-wel-valkuil' van hun eigen theologische concept en maatschappijvisie. Toegespitst op de coronacrisis blijkt de hand van God dan precies dat te doen wat zij voor de crisis al volop poneerden. Gods hand in de geschiedenis fungeert zo als een soort bewijs van hun theologische en maatschappelijke gelijk.

Kortom, de vraag naar de hand van God in de geschiedenis vraagt om theologische fijnzinnigheid en zelfcorrectie. God is immers God en wij zijn mensen. Hij is de gans Andere!

In zijn artikel *Onze Babylonische ballingschap* doet Wessel ten Boom een dappere poging om de hand van God in de geschiedenis te duiden. Hij spitst dit toe op hoe door dominees, ook door mij in de kapelvieringen die in de eerste weken van de coronacrisis op zondagmorgen via de TV uitgezonden zijn, is gereageerd op de coronacrisis. Naast alle waardering mist Ten Boom hierin een duiding van het oordeel van God. Nergens hoorde hij iets over de slaande hand van God. Of Ten Boom deze hand in de coronacrisis ziet, blijft vaag. De titel van het artikel lijkt ernaar te verwijzen, alhoewel hij ook opmerkt dat onze huidige situatie niet te vergelijken is met de Babylonische ballingschap. Hoe dit ook precies zit, zijn bijdrage lees ik als een boeiende beschouwing over God en de geschiedenis. Terecht wijst hij hierin op de genadige oordelen Gods en op de eschatologische hoop, die sterker is dan de dood. Zijn duiding van *onze* Babylonische Ballingschap versta ik als het opgesloten raken in dit leven, in het hier en nu. Alsof Jezus bij het graf van Lazarus niet (met name) weende omdat men geen zicht meer had op de opstanding, op leven dat verder reikt dan dit leven. Ik herken volop de waarde van deze theologische accenten, juist tegenover de zuigkracht van onze seculiere tijd die alle kaarten zet op een plezierig leven hier en nu, waar God en geloof dienstbaar aan moeten zijn. Deze verburgerlijking van kerk en geloof is de dood in de pot!

Mijn aarzelingen bij de bijdrage van Ten Boom zijn methodisch en praktisch-theologisch van aard. Aanleiding voor zijn theologische beschouwing over God en de geschiedenis is de coronacrisis. Het is helder dat deze crisis deze vragen oproept. En goede theologie, theologie die God en het leven, juist ook het tragische, gebroken leven vol lijden, dood en mislukking, niet van elkaar scheidt, moet hierop reflecteren. En gelukkig gebeurt dit ook volop. God en corona staan niet los van elkaar. Hoe zou dit ook kunnen als we met Abraham Kuyper belijden dat elke vierkante centimeter van deze wereld God toebehoort. Met de wereldwijde kerk belijden we God als schepper van hemel en aarde. Ja, van alle zienlijke en onzienlijke dingen (Geloofsbelijdenis van Nicea).

Alleen: zeker in crisistijd mag spreken over God nooit verworden tot 'een mentale vlucht uit een situatie van ontredde'ring', zoals Heleen Zorgdrager dat noemt. Theologische beschouwingen zijn alleen op het juiste moment goed en nodig. Zeker in de eerste weken van de coronacrisis was de ontredde'ring enorm. De nood was met de handen te tasten. Zekerheden, ook geloofszekerheden werden ons uit handen geslagen. Wat rest je in zo'n crisis? Wat verkondig je in zo'n situatie? Geen beschouwing, maar de moed om nabij te zijn, ondanks de angst voor de ander. De moed om coram Deo stem te geven aan de diepste nood en angst voor het ongewisse, ziekte, lijden en dood. De moed om in de crisis een beroep te doen op de drie-enige God. De Schepper, de bron en bestemming van ons bestaan. Op Jezus, de gekruisigde en opgestane, die ons in de diepste

nood, angst en dood is voorgegaan. Op de Geest die ons zuchten en dat van de schepping overneemt en bij God brengt.

In moeite, lijden en verdriet komt het aan op de moed van nabijheid. De moed om niet weg te lopen voor de nood of het weg te theologiseren, maar om in de misère stem te zijn lijdende mensen en met hen te roepen tot God, ons diepste houvast.

In alle beperking van beperktheid heb ik gepoogd dit te doen in de kapelvieringen, en hebben veel collega's dit in online diensten gedaan. En Goddank is dit velen tot troost (geweest).

Inmiddels ligt de uitbraak van de pandemie alweer maanden achter ons. Helaas hebben we nog steeds volop van doen met het virus. Ook nu worden mensen ziek en sterven er mensen aan COVID-19. Kunnen we als christelijke gemeenten nog maar heel beperkt samenkomen waardoor de gemeenschap onder druk staat. Het is niet eenvoudig om in het komende seizoen vorm te geven aan het samen kerk zijn. Wat staat ons nu in het bijzonder te doen? Waar komt het in gemeenten op aan? Naar mijn overtuiging op de moed om nabij te zijn!

Heel concreet door:

1. *samen te komen rond Woord en sacrament* in het kerkgebouw, online verbonden met een aantal huiskamers waar naast de bewoners zes andere mensen de dienst mee beleven. Juist in deze tijd moeten we investeren in het fysiek bij elkaar komen. Met inachtneming van de anderhalve meter afstand kan dit ook heel goed. Meer dan ooit komt het aan op een kerk als *gemeenschap* van Woord en sacrament. Zoek creatief naar mogelijkheden om als gemeente in het kerkgebouw en in huiskamers samen te komen. Doorbreek de eenzaamheid waar de crisis ons in terug werpt door samen te bidden, de Schrift te lezen en te horen, te zingen - al is het ingetogen of neuriënd - brood en wijn te delen, koffie te drinken en vreugde en zorgen te delen. Zonder dit verdampt de christelijke gemeenten. We kunnen het ons niet langer permitteren om geen diensten te houden, kerkgebouwen gesloten te houden en mensen thuis alleen te laten.
2. *...de nood, de angst en het verdriet te delen en te doorleven* van mensen die lijden aan de crisis. Zoek hen op en wees hen nabij. Christus is ons voorgegaan in de weg van de ontleding (Fil. 2:1-10). Verwoord hun - en je eigen - nood voor God. Vat moed om diaconaal en pastoraal elkaar in concrete nood nabij te zijn, in ziekenhuizen, verpleeghuizen, gevangenissen, huiskamers etc.
3. *...hoop te belichamen*. Christus is ons voorgegaan. Als de gekruisigde en opgestane is Hij onze enige hoop. In een magistraal vergezicht van ongekenne diepte verbindt Paulus ons zuchten en dat van de schepping met de Geest die ons ervan overtuigt dat niets ons kan scheiden - dood noch leven (...) of wat er ook maar in de schepping is - van de liefde van God, die Hij ons gegeven heeft in Christus Jezus, onze Heer (Rom. 8:38v).

De hand van God in de geschiedenis? Concreet zie in deze tijd van corona en hoor ik deze als aansporing tot moed om elkaar nabij te zijn, 'in leven en sterven', coram Deo.

René de Reuver,

scriba van de Generale Synode van de Protestantse Kerk in Nederland